

EDUCAȚIA DESCHISĂ: CONȚINUT, STRUCTURĂ ȘI ÎNVĂȚARE

Open Education : content, structure and learning goals

Valentina TOPALO,

șef Centru Activități info-bibliotecare, șef CD a ONU și CI a UE, BȘ USARB,
valeandrew@gmail.com

Abstract: Higher education is facing an unusual challenge with the advent of Massive Open Online Courses (MOOCs), available online to learn for free. What does this mean for academic libraries? What is the role of the librarian in Moocs movement? What are the challenges that librarians now face? Which is the position of librarians in the emergence of MOOCs as well as the role that librarians might take within research, OER production and presentation of MOOCs platforms.

Keywords: *MOOCs, libraries, Moocs platforms, copyright, licensing, information literacy, challenges*

În învățământul superior din Europa, Statele Unite ale Americii, India, Australia, Canada s-au produs schimbări esențiale fiind inclusă, învățarea socială on-line, învățarea informală, care se desfășoară pe platformele sociale și în cadrul comunităților on-line. Această revoluție educațională apărută pe tărîm virtual poartă numele MOOC - Massive Open On-line Course / *Cursuri Masive Deschise On-line*. Învățarea on-line nu este nicidecum un fenomen nou - cursuri universitare și programe de educație generală on-line au existat încă de la începuturile Internetului. Cursurile Masive Deschise On-line sînt o formă alternativă a educației tradiționale și utilizează cele mai noi tehnici și tehnologii.

Față de cursurile tradiționale care oferă video-materiale pentru lectură și seturi de exerciții, MOOC-urile mai oferă și forumuri interactive unde studenții pot interacționa atît între ei cît și cu profesorii. Fenomenul MOOC este relativ nou pe scena învățământului la distanță și a apărut în 2012, acest an fiind numit Anul MOOC. Această platformă a fost creată pentru a ajuta la dezvoltarea de resurse educaționale deschise și pentru a oferi tuturor doritorilor să învețe accesul la cursuri gratuite în diverse limbi.

În principiu, un MOOC, după Hannah Gore, Senior Producer MOOCs, Universitatea Deschisă din Marea Britanie, este:

Masiv: înregistrarea nefiind limitată, poate cuprinde mai mult de 100 000 de studenți, în cele mai multe cazuri este gratuită. Aceasta este o mare oportunitate pentru studenții care nu pot beneficia de studii în colegii și universități din motive financiare. Pentru a participa la un MOOC este nevoie de un computer și conexiune Internet;

Deschis: pentru a profita de Resurse Educaționale Deschise (OER) disponibile pe scară largă și de înregistrare deschisă;

On-line: nici o cerință pentru prezența față-în-față;

Curs: proiect pedagogic pentru învățare.

Istoria MOOCs în Canada a început mai devreme - în anul 2008. Profesorii George Siemens și Stephen Downes au susținut cursul „Connectivism and Connective Knowledge” (Conectivism și cunoaștere conectată) pentru 25 de studenți care achitau o anumită taxă și pentru 2 200 studenți care nu plăteau nimic și urmăreau cursul on-line. Aceasta a fost prima experiență de MOOC. Ca răspuns la acest eveniment, Dave Cormier, Manager de Comunicare Web și Inovații la Universitatea din Prince Edward Island și Bryan Alexander, cercetător superior în Institutul Național pentru Tehnologie în Educații Liberale, au inventat termenul de MOOCs sau Massive Open Online Courses. Tehnic,

acest sistem s-a dezvoltat din resursele (OER) Open Educational Resources (Resurse Educaționale Deschise) care se află la îndemâna tuturor pe Internet.

„Resursele educaționale deschise (RED) sînt materiale educaționale și de cercetare care se află în orice mediu, digital sau de altă natură și care sînt în spațiul public sau au fost puse la dispoziție sub o licență deschisă ce permite accesul gratuit, utilizarea, adaptarea și redistribuirea de către alții fără restricții sau cu restricții limitate” (definiție dată de UNESCO). Resursele educaționale deschise pot fi cursuri, planuri de lecții, prezentări, cărți, manuale, teme pentru acasă, chestionare, activități în aule sau în laborator, jocuri, simulări, teste, resurse audio sau video și multe altele puse la dispoziție în format digital sau pe un suport fizic și la care ai acces liber. Mai mult, aici sînt abordabili mai mulți profesori, mai multe forme de învățămînt și se poate contribui efectiv la perfecționarea resurselor de învățare datorită modului liber de licențiere a resurselor educaționale. Resursele educaționale deschise (RED) pot proveni de la colegii și universități, biblioteci, arhive, agenții guvernamentale, organizații comerciale, cum ar fi editurile sau persoanele care dezvoltă resurse educaționale și care sînt dispuse să se împartă on-line.

Impactul MOOCs. Conceptul a fost adoptat de către cele mai renumite universități din lume, precum Stanford, Oxford, Cambridge, Salford, Yale, etc. Cursurile gratuite oferite de aceste universități pot fi accesate de un număr nelimitat de persoane care pot parcurge materialele date într-o perioadă care durează, în general, între 4 și 6 săptămîni. Obținerea unui certificat este cel mai important aspect, avînd în vedere importanța unui CV bogat și relevant, dar și aprofundarea cunostințelor în diferite domenii. Cursurile se desfășoară în limba engleză, exclusiv în mediul on-line și includ testări periodice în urma cărora cursantul se alege cu un certificat recunoscut în întreaga lume. Așadar, aceasta este o sursă de informare, de învățare și de educare inovativă care deschide orizonturile multor copyriteri. Printre primele platforme care au oferit astfel de cursuri au fost Coursera și EdX. De atunci au apărut mai multe platforme de cursuri on-line distribuite în masă, cele mai multe în limba engleză, dar și cursuri în alte limbi de circulație internațională. Numai în anul 2013 circa 300 000 de studenți au accesat cele mai mari site-uri MOOCs (Udacity și CS 101 Computer Science 101), ne informează Wikipedia https://en.wikiversity.org/wiki/Open_educational_resources.

În noiembrie 2012, Universitatea din Miami Global Academy a lansat primul MOOC pentru elevii de liceu pentru a-i susține în pregătirea lor pentru testul la biologie. Experții propun cursuri on-line care sînt plasate pe cele mai populare platforme:

Coursera: 120 de cursuri în medicină, afaceri, știință și literatură. Are mai mult de un milion de studenți, elevi înscriși din 196 de țări. Aproape 40 la sută dintre studenți sînt din SUA, urmată de Brazilia, India, China, Canada și Regatul Unit.

Edx este platforma susținută de Bill & Melinda Gates Foundation. Spre deosebire de Coursera și Udacity, funcționează non-profit. Unul dintre obiectivele sale este de a desfășura activități de cercetare cu privire la modul în care studenții învață și despre modul în care tehnologiile pot facilita strategiile didactice atât on-line cît și on-campus.

Udacity. În anul 2011 prin intermediul acestei platforme au fost furnizate cursuri on-line de inteligență artificială, de știință fiind atrași 160 000 de studenți din 190 de țări. Inițiat de Sebastian Thrun, un expert cu renume mondial, profesor de informatică și robotică la Universitatea Stanford și doi dintre colegii săi, fenomenul MOOC lucrează direct cu profesori și oferă 16 cursuri, în principal în informatică și matematică. Este contra cost.

Iversity.org este o platformă europeană on-line din Berlin, Germania. Începînd cu luna octombrie 2013 Iversity s-a specializat în furnizarea de cursuri on-line în învățămîntul superior, în mod specific MOOCs . Cursurile sînt gratuite și deschise pentru oricine. Multe dintre ele se desfășoară în limba engleză sau germană, dar și în alte limbi.

Iversity cooperează cu profesori individuali, precum și diferite universități europene. Iversity.org a lansat oficial platforma MOOC în octombrie 2013, iar din februarie 2015 are o bază de 600 000 de utilizatori, înscriși la 63 de cursuri oferite de 41 de universități partenere. Iversity.com este singura platformă europeană MOOC care utilizează sistemul de credite transferabile (ECTS).

Platforma mooc.ro este una dintre primele platforme de cursuri on-line distribuite în masă în limba română. Această platformă a fost creată pentru a ajuta la dezvoltarea de resurse educaționale deschise și pentru a oferi tuturor doritorilor accesul la cursuri gratuite în limba română. Maastricht School of Management România (<http://msmromania.org/>) a produs primul Massive Online Open Course (MOOC – curs masiv online deschis) din Europa de Est în anul 2011, în luna noiembrie. Cursul a rulat pe platforma europeană iversity (iversity.org, din Germania) timp de șase săptămâni. Cursul este gratuit și are subtitrare în limba română. Sînt peste zece mii de studenți înscriși din toată lumea, din care aproape o mie de români.

Cum poate biblioteca universitară să se poziționeze în mișcarea educației deschise MOOC?

După cum educația superioară suferă schimbări majore tot așa și Biblioteca universitară își modernizează serviciile atît în mediul traditional cît și în mediul on-line / digital, participînd la proiecte naționale și internaționale, inclusiv: Tempus MISISQ – Modern Information Services for Improvement Study Quality (2013 - 2016); ERASMUS + Project *Higher Education Capacity Building in Moldova* - Library Network Support Services: modernizing libraries in Armenia, Moldova and Belarus through library staff development and reforming libraries - regional project, the purpose of modernization and strengthening of libraries, improving the competences of staff librarian in higher education institutions from Moldova, Armenia and Belarus; Modernization of academic library services in Moldova, SIU Eurasia (The Norwegian Centre for International Cooperation in Education) - proiecte care au potențialul de a îmbunătăți activitatea bibliotecilor universitare din țară: crearea de e-Biblioteci, e-Repozitorii instituționale cu produse științifice, educaționale (OER) ale staffului universitar oferit în Acces Deschis pentru studii și cercetare. Alt obiectiv principal este ridicarea nivelului de cultură a informației a studenților și cercetătorilor, care permite utilizarea efectivă și eficientă a resurselor informaționale și îmbunătățirea comunicării internaționale științifice și didactice. În cadrul orelor de cultură a informației vor fi oferite conținuturi suplimentare pentru studenți în conformitate cu curriculumul de studii și cunoștințele noi însușite de bibliotecari. Multiplele idei ale proiectelor au un impact pozitiv asupra educației pe tot parcursul întregii vieți, una din ele fiind și MOOCs. Bibliotecarii sînt, de fapt, incluși în întregul demers al instruirii, datorită capacității lor de a conecta oamenii la informații, de a descoperi și deschide noi resurse informaționale, noi cunoștințe, inclusiv despre MOOCs.

Rolul bibliotecarului este unul principal. Nivelul optim de realizare și cerințele pentru serviciile bibliotecare sînt: promovarea MOOCs la diverse etape de dezvoltare a studentului în cadrul universității; difuzarea cunoștințelor privind MOOCs și sensibilizarea autorilor în ceea ce privește disponibilitatea Resurselor Educaționale Deschise (OERS); Cultura Informației și materiale privind competențele digitale; oferirea de consiliere cu privire la drepturile de proprietate intelectuală, licențe și accesibilitate; negocierea licențelor necesare pentru studenți privind accesarea conținutului ca parte a experienței lor de învățare; creșterea ofertelor bibliotecii digitale și alternativele de acces liber prin sprijinirea cadrelor universitare, a echipelor de studenți în lucrul pe platforma MOOC.

Cînd au fost primii pași ai bibliotecarilor USARB spre MOOCs?

Informațiile existau, dar cunoașterea mai apropiată a platformei MOOCs a avut loc în perioada participării, pentru prima dată, în Săptămîna Educației Deschise (Open

Education Week 2016, 7-11 martie), eveniment promovat de Asociația Mondială Open Education Consortium, avînd ca scop prezentarea oportunităților pe care le oferă educația deschisă, a rezultatelor integrării acesteia în toate formele de educație, fie că este vorba de dezvoltarea de abilități sau cunoștințe la locul de muncă, ca suport al educației universitare sau pre-universitare ori, pur și simplu, pentru a afla ceva nou, legat de un interes personal al fiecărei persoane. Campania Națională de promovare a Educației Deschise a fost organizată în cadrul parteneriatului între Programul EIFL-OA Moldova și Asociația Bibliotecarilor din Republica Moldova (ABRM).

Biblioteca universității bălțene și-a propus să susțină și să îmbunătățească calitatea educației din spațiul academic promovînd un program de debut în acest sens, care a fost înregistrat pe website-ul: <https://www.openeducationweek.org/resources/access-to-informationl-modern-resources>

Manifestări de inițiere în Resurse Educaționale Deschise :

- Pe parcursul Săptămîinii Educației Deschise la Biblioteca Științifică USARB, profesorii și studenții au aflat cum pot folosi resursele deschise, primii – pentru a concepe ore de curs on-line, alții pentru a se instrui; unde găsesc resurse informaționale deschise (OER), ce sînt licențele deschise și ce putem învăța din experiența altor state ale Europei.

Programul a inclus prezentări: *Fenomenul și Importanța Săptămîinii Educației Deschise* ; *Generația Y-cum o dezvoltăm?:* feedback pe rețelele sociale, postarea succeselor online.

Promovarea atelierului „*Soluționarea problemelor lumii contemporane prin intermediul strategiilor art-pedagogice*”, Expoziție / Prezentare de documente din colecțiile Bibliotecii, „*Art-pedagogia – Mijloc de activizare a procesului de învățămînt*” cu comunicarea „*Rolul tehnologiilor art-pedagogice în soluționarea problemelor educaționale*”, dezvoltînd art-pedagogia ca un domeniu nou al științelor educației actual pentru școala contemporană, în care educația, instruirea și dezvoltarea personalității copilului se realizează prin mijloacele specifice artei, urmat de un workshop creativ „*Tehnici art-pedagogice*” la care studenții de la Facultatea de Litere au însușit tehnici noi în domeniul dat, în rezultatul accesării unui MOOC artistic.

Organizarea sesiuni de prezentare a website-ului <https://www.openeducationweek.org/>

Promovarea resurselor educaționale deschise *cu trimitere la revista online E-Learning Papers* în care s-a discutat despre: ce sînt drepturile de autor și care sînt limitele lor, ce sînt licențele libere și cum le poți aplica operelor tale, cum poți refolosi opere licențiate deschise în bibliotecă, ce sînt resursele educaționale deschise și cum le poți crea, folosi și beneficia de ele.

Discuții despre resursele educaționale deschise și cursuri on-line pe platforme ale MOOC, surse bibliografice, strategii de căutare, selectarea platformelor și resurselor utile.

- Popularizarea tuturor evenimentelor în website-ul Bibliotecii, în rețelele sociale.

Următorii pași?

- Îmbunătățirea nivelului profesional al bibliotecarilor, obținerea abilităților noi de a învăța și utiliza resurse on-line gratuite disponibile pe platforma MOOC Library, astfel sporind cunoștințele privind educația deschisă.
- Dezvoltarea mai profundă a înțelegerii fenomenului MOOCs.
- Promovarea resurselor educaționale deschise (RED) din Repozitoriul Instituțional ORA USARB provenite de la universitarii bălțeni.

- Prezentarea cursului Bazele Culturii Informației în maniera față-în-față (face-to-face) și on-line.
- Consilierea facultăților privind înscrierea în MOOCs pe platformele Coursera, EDX, Udacity, Iversity.org, Mooc.ro (fiecare profesor trebuie să ia decizia unde vrea să se situeze în acest continuum on-line și unde ar trebui să posteze cursul său.
- Conștientizarea domeniului public de licențiere Creative Commons folosite pentru OER
- Bibliotecarii sînt experți în era informației, iar în această eră utilizatorii MOOCs au nevoie de ei.

**„Toate se schimbă și noi, parte a creației, trebuie să ne schimbăm de asemenea.”
(Ovidiu)**

În permanentele valuri ale schimbărilor este cuprinsă Biblioteca Științifică USARB, a cărei misiune de a învăța și educa este completată de noi responsabilități ce trebuie să și le asume pentru a putea răspunde continuu acestor schimbări. Respectivul circumstanțe dictează necesitatea identificării unor noi oportunități de surmontare a barierelor, de adaptare a bibliotecarilor întru realizarea dezideratelor la zi într-un cadru al diversității, concomitent, de „asigurare a accesului la informație de calitate pentru toți”. În contextul dat, Biblioteca își extinde funcțiile, aceasta devenind accesibilă pentru toți utilizatorii, în a le exercita dreptul la învățătură la distanță. Educația deschisă este educația necesară, dar niciodată suficientă. (<http://www.aped.ro/despre-noi/>).

Referințe bibliografice:

1. ANDERSON, Nick. „Coursera to Offer Students Free Online Textbooks, with Conditions”. In: *Washington Post* [on-line]. 2013, 8 May [citat 11.09.2016]. Disponibil: http://articles.washingtonpost.com/2013-05-08/local/39101955_1_coursera-massiveopen-online-courses-udacity
2. DOWNES, S. *The MOOC Guide*[on-line], 2011 [citat 12.09.2016]. Disponibil: <https://sites.google.com/site/themoocguide/home>
3. *Coursera Blog*, „Five Courses Receive College Credit Recommendations”. [on-line][citat 6.09.2016]. Disponibil :<http://blog.coursera.org/post/42486198362/fivecourses-receive-college-credit-recommendations>
4. HANNAH, Gore. Massive Open Online Courses (MOOCs) and Their Impact on Academic Library Services: Exploring the Issues and Challenges. In: *New Review of Academic Librarianship*[on-line]. 2014, vol. 20. Issue 1, pp. 4-28. [citat 13.09.2016]. Disponibil: <http://web.a.ebscohost.com/ehost/results?sid=6c629d1c-f64c-4ca3-b955>